

Cultuurchristendom hoeft niet verkeerd te zijn

Het woord 'cultuurchristendom' wordt vandaag vaak negatief gebruikt. Er wordt dan mee bedoeld, dat we in Europa eeuwenlang een vermenging gezien hebben van het christelijk geloof met een geheel van gewoonten en gedragingen, die te maken hadden met oorspronkelijk heidendom, volksgeloof en eigentijdse denkbeelden. Deze vermenging werd christendom genoemd, maar de kritische vraag klinkt: was het evangelie zelf in deze vermenging niet vaak onherkenbaar geworden? Soms wordt verondersteld, dat we nu in een andere fase zijn terechtgekomen van de geschiedenis van Europa. Het cultuurchristendom is de verdwijning nabij en misschien is dat niet zo erg, want nu komt er ruimte voor het echte, pure christelijke geloof. Het aantal christenen in de toekomst zal kleiner zijn dan weleer, maar het zullen andere christenen zijn, mensen bij wie het geloof diep zit en bij wie het geloof het hele leven doortrekt. Ik chargeer een beetje, maar deze gedachtegang kom ik toch in allerlei variaties tegen in kerkelijke blaadjes en theologische boeken.

Zuivere gelovigen?

Ik vind dat op deze gedachtegang wel wat valt af te dingen. In de eerste plaats denk ik, dat het geloof niet anders kan bestaan dan in de gestalte van een bepaalde cultuur, in de tweede plaats was er in de culturele gestalten voorheen ook veel echt geloof, in de derde plaats verwacht ik totaal niet, dat mensen in de toekomst meer zuivere gelovigen zullen worden. Ik ben er namelijk met de Heidelbergse Catechismus (zondag 44) van overtuigd, dat de allerheiligsten nog maar een klein beginsel van gehoorzaamheid hebben. Dat was voorheen zo en dat zal ook nooit anders worden.

Twee ervaringen

In de afgelopen weken had ik twee geheel verschillende ervaringen met cultuurchristendom. Ik las het boek van Jannetje Koelewijn over het leven van haar ouders. Het boek heet *De hemel bestaat niet*. Het is een soort documentaire van het christendom in Bunschoten in het midden van de twintigste eeuw, zoals de schrijfster daar door eigen ervaringen en op grond van het verhaal van haar ouders tegenaan kijkt. Het gaat over een gereformeerde wereld vermengd met allerlei dorpseigenaardigheden, kleinburgerlijkheid en vooroordelen over allen die anders zijn. Ik vond het confronterend, omdat ik er ook veel van herkende. Gelukkig zij, die het badwater van het kind weten te onderscheiden. Ik kan echter ook zo goed de mensen begrijpen, die het niet gelukt is. Ook cultuurchristendom in een gereformeerde gestalte heeft God verduisterd. Mensen, die op deze manier buitenkerkelijk zijn geworden, zijn minstens zozeer slachtoffer als schuldige.

Ongekunsteld

Ik bekeek ook op DVD de filmdocumentaire *Paul dans sa vie*, die gaat over een boer, die met zijn twee ongetrouwde zusters een klein familiebedrijfje voortzet aan de uiterste westkust van Normandië totdat de moderne tijd ook hier zover oprukt, dat het niet langer gaat. Vlakbij de boerderij staat de Dorpskerk. De boer stapt zo vanuit z'n overall in z'n zondagse pak en staat dan als voorlezer in de kerk. Een van de zusters gaat rond met het collectemandje. Alles wekt de indruk een volstrekte eenheid te zijn. Oprechte eenvoudige mensen met een oprecht eenvoudig geloof. In alles onopgesmukt. Cultuurchristendom, maar zonder enig gevoel van vervreemding op te roepen. Op een gegeven moment zegt de pastoor: 'Zalig de eenvoudigen'. Het gaat hier niet om romantiek. Het gaat om het ongekunstelde.

Volgens mij is dat het verschil met het boek van Jannetje Koelewijn. In de gereformeerde wereld, die zij beschrijft gaat het evenzeer als in het dorpje in Normandië om ongeschoolde hard werkende mensen. In die zin zou je ze

allebei 'eenvoudig' kunnen noemen. Maar de gereformeerde kerkelijke cultuur maakte onderscheid waar er voor God geen onderscheid is en daardoor ging de ene eenvoudige zich boven de andere verheffen en kreeg heel het christelijke leven iets gekunstelds. Laten christenen vooral ongekunstelde mensen zijn, kinderlijk en oprecht. De eigenaardigheden van hun cultuur onderstrepen dan slechts hun eenvoudige leven met God.

Cultuurchristendom. Hoeft niet verkeerd te zijn.

Dr. W. Dekker